

Dette værk er downloadet fra Slægtsforskernes Bibliotek

Slægtsforskernes Bibliotek drives af foreningen Danske Slægtsforskere. Det er et privat special-bibliotek med værker, der er en del af vores fælles kulturarv omfattende slægts-, lokal- og personalhistorie.

Støt Slægtsforskernes Bibliotek – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug. Videre publicering og distribution uden for husstanden er ulovlig.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FORENING & MUSEUM

MEDLEMSBLAD FOR HELSINGØR MUSEUMSFØRENING * NR. 4 1990

At være medlem af Helsingør Museumsforening medfører mange goder: Årbog, foreningsblad, arrangementer, rejser og:

GRATIS ADGANG TIL

HELSINGØR KOMMUNES MUSEER

Fra museernes side er vi glade for at kunne yde denne service, men til gengæld må vi bede medlemmerne om også at hjælpe os.

Billetsalget i vore tre afdelinger - Helsingør Bymuseum, Marienlyst

Slot og Flynderupgård Museet - varetages af flere forskellige personer, der naturligvis ikke kan kende alle Museumsforeningens over 600 medlemmer.

Når I ønsker at besøge et af museerne bedes I derfor forevise gyldig kvittering for betalt årskontingent. Såfremt det ikke sker, er vort personale instrueret om at opkræve normal entre.

Vi beder jer have forståelse for dette. Når vi indskærper det, skyldes det, at vi desværre har haft nogle kedelige eksempler på, hvorledes folk, der ikke har kunnet vise kvittering, har skældt vores personale ud, når den - iøvrigt meget beskedne entre - er blevet opkrævet. I et enkelt tilfælde drejede det sig sågar om en person, der var blevet slettet som medlem på grund af kontingentrestance.

Derfor - kære medlemmer af Helsingør Museumsforening - I er altid meget velkomne på museerne, men gratis adgang er der som sagt kun, når I kan fremvise den gyldige girokvittering.

Venlig hilsen

Poul Korsø

REDAKTION

Birger Mikkelsen
(ansvarsh.)

Kenno Pedersen

Lars Bjørn Madsen

Stof til medlemsbladet bedes indsendt til Helsingør Museumsforening, Hestemøllestræde 1, 3000 Helsingør.

INDHOLD

Hanne Holm Jørgensen: En Nissehistorie

Hanne Holm Jørgensen: En Nissehistorie side 8

Et julebillede side 6-7

Overlærer Laurits Petersen som instruktør i en skolekomedie 1928, af Orla Boye Nielsen side 8

Møder og Arrangementer side 10

Klippe-Klistre på Helsingør Bymuseum side 12

En Nissehistorie

SOM SENERE
FØRTE TIL TROEN PÅ NISSER,
OG PRODUKTION AF DEM.

Når man oplever underlige ting, som er uforklarlige, kommer man til at tænke over, om der virkelig findes nisser, altså de små husnisser, som bor på gamle lofter og driller, når de ikke bliver behandlet, som de synes, de skal.

En sådan nisse oplevede jeg sammen med min familie i november og december måned i året 1978. Vi boede dengang, og bor stadig i år 1989, på et gammelt stråtækt husmandssted.

Familien bestod dengang af mor - far - Thomas - Peter og Barbara. Vi havde en gammel bil, der hidtil havde kørt upåklageligt, men pludselig, først i november måned, begyndte den at drille; jeg kør-

te i stå med den på de mest uheldige steder og tidspunkter. Når vi så havde holdt lidt og talt pænt til hinanden, så kunne jeg starte og køre videre. Der var noget mystisk ved situationen, syntes jeg.

Omkring midten af november måned skete der en, for os stadigvæk, mystisk hændelse omkring 6 eller 7, (jeg husker det ikke nøjagtigt mere) biblioteksbøger, som børnene havde lånt.

Min mand, Jørgen, havde også lånt nogle bøger på biblioteket, og tiden med hensyn til aflevering var overskredet, så han ville skynde sig ned med dem inden kl. 20⁰⁰, hvor biblioteket lukkede. Da jeg hørte det, spurgte

jeg, om han ikke lige ville tage børnenes 7 bøger med og aflevere, for der udløb lånetiden i morgen, og så kunne vi jo lige så godt aflevere dem en dag før, når vi nu skulle derned alligevel.

Min mand råbte ude fra køkkenet, om det var de 5 bøger, der lå på den "sorte køkkenbordsplade".

Jeg svarede, at det var det, men der var nu 7 bøger. Han talte igen og rystede bøgerne, og fandt ud af, at der var 2 tegneserier, der manglede. Det var da irriterende. Klokkeren var lige før 20, og et af børnene måtte have taget de 2 bøger.

Jeg kaldte på alle 3 børn og sagde, at de måtte skynde sig at komme med de 2 bøger, de havde taget, for biblioteket lukkede snart.

De så fuldstændig desorienterede ud og sagde alle 3, at ingen af dem havde set bøgerne.

Det kan ikke passe, sagde jeg, tag nu og kom med dem i en fart. Ingen reaktion, de satte sig bare ned og så meget forurettede ud.

Nå, men så går vi igang med en systematisk gennemøgning, og I leder, indtil I har fundet bøgerne.

Vi delte os i to hold og ledte godt og grundigt i ca. $\frac{1}{2}$ time, tror jeg. Til sidst manglede jeg kun at kigge på badeværelset, og idet jeg passerede forbi den "sorte plade" i køkkenet med bøgerne, tog jeg ved et rent tilfælde og kiggede på bøgerne igen. Stor var min forundring, da de 2 manglende bøger var der og lå i midten af bunken. Jeg råbte til de andre, hvem der dog havde fundet bøgerne og lagt dem uden at sige noget. Det var der ingen, der havde gjort. Det passer ikke, sagde jeg, de kommer jo ikke til syne af sig selv.

Alle sad meget tavse, og resten af aftenen gik med at snakke om den underlige oplevelse. Jeg gemte bøgerne på en hylde i stuen, og næste dag blev de afleveret uden mange ordvekslinger.

Omkring en uge senere skulle børnene og jeg (mor) koge karameller. Vi lavede en stor portion og pakede dem fint ind i cellofan, fandt husets fineste skål og kom dem op i den. De skulle gemmes

til jul.

Vi satte skålen med karameller på den "sorte plade" i køkkenet og gik ind for at se fjernsyn i en fjerntliggende stue. Min datter Barbara siger, imens vi sidder og ser et underholdende program, om vi ikke bare lige kunne tage et par karameller og hygge os med. Det var da i orden, sagde jeg, gå du ud og hent 2 til os hver. Ude fra køkkenet råbte Barbara:

"Mor, hvor har du gemt dem?"

"Jamen, de står da vel, hvor vi satte dem," svarede jeg og gik ud i køkkenet. Det gjorde de ikke, karameller og skål var sporeløst forsvundet. Mine 2 drenge var ikke hjemme, men min mand, som sad på kontoret i nærheden af køkkenet, havde godt hørt nogle tale med vores hund "Sara", en stor Sankt Bernhardshund. Nå, sagde jeg, så er det selvfølgelig en af drengene der har været hjemme. Børnene blev ringet hjem og konfronteret med situationen. De så helt målløse ud, og troede, det var en joke.

Da gik det pludselig op for min mand, hvad det var, der hændte i huset. Vi har en nisse, sagde han, og nisser kan tale med dyrene, så det er ham, der har været nede fra loftet og drillet os. Vi måtte lave en portion risengrød og sætte op til ham. Børnene og jeg vidste ikke rigtigt, vi havde aldrig

troet på nisser, men gik med på idéen. Et stort grødfad risengrød blev lavet, og drengene kravlede op ad stigen til loftet med det. Næste dag var selvfølgelig meget spændende, mon nu nissen havde spist sin grød, og ville lade os være i fred.

Et par meget forbavsende drenge kom ned fra loftet med et tomt grødfad. Hele december forløb normalt. Han drillede os ikke mere. Vi sagde til hinanden, at vi først ville sætte ny mad op til ham. Hvis han startede på drillerierne igen.

Det har aldrig siden været tilfældet.

Det skal lige tilføjes, at vi aldrig fandt hverken skål eller karameller.

Da mine børn blev større, tog vi mange gange de underlige oplevel-

ser op til en snak, om det alligevel ikke var dem, der havde haft en finger med i spillet. De benægter fortsat, og jeg tror på dem. Min mand har aldrig været under mistanke, da sådanne gøremål ligger helt udenfor hans opfindsomhed. Altså til stadighed en helt igennem sand historie.

I året 1987 startede jeg på at lave nisser til salg, og vil indrømme, at det nok er denne gamle historie, der aldrig har forladt mig, og som er årsag til min interesse og produktion af sjove væsener.

Med nissehilsen fra

Kunsthåndværker

Hanne Holm Jørgensen

I anledning af den forestående jul, har vor fotograf Carsten Møller fundet nogle fotografier frem fra dengang der rigtig var sne til julen.

Man kan vel næppe tænke sig noget mere stemningsfuldt end forsidebilledet med Marienlyst Slot, der her titter frem mellem sneknægte træer. Det var inden parken i 1921 fik sit nuværende strenge klassicistiske udseende uden vildtgroende træer. Fotograferet ca. 1880.

Midtersiderne viser et andet pragtfuldt stemningsbillede fotograferet på Ndr. Strandvej, hvor Hornbækbanen krydser Lindevej, den nuværende Slotsvej. Navnet Lindevej bar den dengang med rette. Lindetræerne er nu væk og det samme er det fine stakitværk. Det var dengang sneen fik lov til at ligge på vejen. Bygningen i baggrunden er den nuværende domprovstebolig, men den blev på et tidspunkt benyttet som æresbolig for byens navnkundige borgmester "Kong Peder".

På bagsiden finder vi et vinterbillede fra toppen af Møllebakken. Vi står på Esromvej og ser Christians Mølle i baggrunden. Møllen blev opført 1854 og den var i funktion til omkring 1930, hvorefter den fik lov til at forfalde. I dag ligger kapelkrematoriet på dens plads.

Alle fotografierne er skænket museet af Orla Boye Nielsen.

LBM

OVERLÆRER LAURITS PETERSEN SOM INSTRUKTØR I EN SKOLEKOMEDIE 1928

Da overlærer Laurits Petersen skulle stå for skolekomedien i 1928 på Skolen i Marienlyst Allé, skulle det selvfølgelig være noget særligt.

Komedien hed "Fastelavnsgildet", af Erik Bøgh, og foregår i et sjællandsk bondemiljø, så skuespillerne skulle straks lære at udtale rollerne med sjællandsk dialekt.

Desuden blev der uddannet et sangkor, og en dansetrup til folkekedans. De skulle medvirke som to ekстранumre i forbindelse med skolekomedien.

I komedien medvirker foruden sku-

Billede fra skolekomedie i den store gymnastiksal på skolen i Marienlyst Allé 1929. Her er Laurits Pedersens kone Marie instruktøren.

espillerne, ca.20 høstpiger og karle, som i forestillingen var udklædt i gamle folkedanser- og bondedragter.

Disse elever blev sammen med skuespillerne indbudt til, efter skoletid at møde i den lille gymnastiksal til sangøvelser i gamle

sjællandske viser og sange. Overlæreren instuderede og dirigerede selv, med en lang blyant fra vestelommen som dirigentstok. Havde han ikke nogen blyant på sig den dag, gravede han i de andre vestelommer, og fandt sin lommekniv, som han dog ikke lukkede op; men han skulle altid have noget i hånden, ellers kunne han ikke dirigere.

Bagefter skulle vi så have danseøvelser i gamle sjællandske kæde- og turdanse. Overlæreren havde store lærebøger med, hvori der var skitser og tegninger af de gamle danse, samt noder til musikken. Den leverede overlæreren selv, Mens vi hoppede rundt i de forskellige danse, så raspede overlæreren på sin violin så det var en fryd. Især når han holdt op med at raspe, og spillede almindeligt violinspil.

Andre dage gik vi til læseprøver på overlærerens kontor, og han lagde stor vægt på, at vi talte korrekt sjællandsk dialekt.

Et par uger inden premieren på

skolekomedien, kom der en udsendelse, et hørespil, i radioen om netop "Fastelavnsgildet", så overlæreren inviterede alle skuespillerne hjem i sin private lejlighed. Det var en søndag formiddag, og vi fik stort kaffe- og kagebord, samtidig med at vi skulle høre hvordan professionelle skuespillere håndterede stykket. Den udsendelse var overlæreren dog ikke tilfreds med. Han sagde at nogle af skuespillerne snakkede jysk i stedet for sjællandsk, og at de sikkert stod i en klump rundt om mikrofonen og "læste" op af rollehæftet, og at dette selv sagt ikke ville give den rigtige udførelse, som hvis de bevægede sig rundt på scenen.

Overlærer Laurits Pedersen med en af sine klasser ved trappen til skolen i Marienlyst Allé.
Foto u. år.

Et par timer før hver forestilling mødte typograf, bogtrykker, journalist, redaktør, kunstmaler og sminke, samt farfar til redaktør Birger Mikkelsen op, for at sminke os og klistre skæg under næsen på nogle af os.

Skolelærer Fris Jensen hjalp til med at tegne bakkenbarter på kindbenene.

Fris Jensen var dygtig til at tegne, og han havde altid et helt batteri af forskellige tegneblyanter i vestelommen.

Midt under én af forestillingerne begyndte han at tegne et portræt af én af skuespillerne, på bagsiden af én af kulisserne.

Pludselig kommer en anden skuespiller farende og siger: "Hov, stop, han skal ind!" Den pågældende skuespiller må så skynde sig at gå bag om det store baatæppe. Og over på den anden side. Han skulle jo komme ind fra højre. Fris Jensen begyndte så bare at tegne en af de andre omkringstående.

Disse tegninger må jo eksistere endnu, hvis de gamle kulisser og stofstykker er bevaret.

Alle forestillingerne var gode og vellykkede, og vi fik en god omtale i avisen. Det skulle redaktør Mikkelsen nok sørge for. Han var jo selv halvt involveret i forestillingen.

Der var flere af klasselærerne der sagde, at de var stærkt forbavset over den og den skuespiller. De havde troet, at de var nogle "mæhæ", der kun kunne sige: "Æh-bæh - bollemælk". Da de først kom ind på banen, på de skrå brætter, var de imidlertid helt i top.

Den sidste aften blev vi fotograferet. Et billede af skuespillerne alene på scenen, og et andet med hele personalet.

Orla Boye Nielsen

MØDER OG ARRANGEMENTER

Som meddelt i sidste nummer, vil der i det nye år blive afholdt endnu 6 af de efterhånden meget populære foredragsaftener i serien "der er også en verden udenfor Helsingør". Deltagerantallet har til tider været mere end pladsen på museet i Karmeliterhuset tillader, hvorfor foredraget har været flyttet til Marientlyst en enkelt gang i den forløbne efterårssæson. Normalt vil foredragene dog fortsat blive holdt på Bymuseet, hvis ingen anden meddelelse er givet. Er man i tvivl, er man velkommen til at ringe til museet (49210098) eller til arrangøren Ingrid Dora Pedersen (49216937) dagen før foredragsaftenen.

Der vil blive budt på følgende foredrag i vintersæsonen:

10. januar: HISTORIEN OMKRING ET TOLDKAMMER. Lars Bjørn Madsen fortæller om de kilder, der skal til for at belyse et kapitel af Øresunds Toldkammers spændende historie.
24. januar: EN RUNDREJSE I INDIEN. Ingrid Dora Peder-

sen fortæller om sine indtryk fra det hektiske Bombay, den maleriske Coromaldelkyst og storbyen Delhi.

2. februar: SØMANDENS VÅDE GRAV. Fhv. museumsdirektør, dr. phil. Henning Henningsen fortæller om begravelsesskikke til søs.
21. februar: ASTERIX. Historien om de gæve galleres evige kamp mod Romerne fortalt af Per Då.
7. marts: RUNDT OM VALDEMAR ATTERDAG. Ingelise Ponsaing fortæller om denne spændende konge med de store modsætninger.
21. marts: DOBBELTSTJERNEN FRA VEN. Søskendeparret Sophie og Tycho Brahe. Fortalt af Kirsten Hofstætter og Ingrid Dora Pedersen.

NB. Foredragene holdes som vanligt kl. 19.30.

IDP

JULEN 1990 PÅ HELSINGØR BYMUSEUM

På Bymuseet har vi i de senere år haft stor succes med at lave juleudstillinger. De mange besøgende - både børn og voksne - taler deres tydelige sprog: Juleudstillingerne er blevet et populært indslag i folks mange julegøremål - ja, vi har indtryk af, at for mange er et decemberbesøg på Museet blevet en juletradition.

Derfor har vi naturligvis igen i år lavet en juleudstilling, der - spredt ud over hele museet - har titlen:

JUL I ALLE KROGENE

Allerede ved museets publikumsskranke begynder løjerne. Her har vi opstillet en del af bager Carlsens bagerbutik, som lå på Torvet ind til for en halv snes år siden. Her sælges bolsjer og sukkertoppe, glansbilleder og klippeark, julekort og Hellig-tre-Kongers lys.

I det næste rum udstillier vi en del af vores store samling af gammelt legetøj, selv museumschefens elektriske tog futter lystigt rundt. Her ser vi også julemandens kontor.

Efter at have passeret julestuen med det smukke juletræ med gammelt julestads, kommer vi ind til bymøtellen, der har fået den flotte julekrybbe som nabo. Også hos dukkerne i dukkeudstillingen er der julestemning.

Rundt om på museet er anbragt 12 små tekster fra Annette Aagaards bog: "Der er kun 24 dage til Jul". Teksterne fortæller om jul og juleskikke

i gamle dage og er suppleret med hver sin lille illustrerende udstilling. Små søde uldgarnsnisser markerer disse indslag, der også danner grundlag for en børnekonkurrence.

Til julen hører som bekendt også nisseøl og julebryg. Derfor har Wiibroeu-udstillingen også fået et julepift.

Således er helsingør bymuseum endnu engang blevet omdannet til Helsingør Julemuseum. Da juleriet er spredt ud over det meste af museet, er det måske ikke helt rigtigt at tale om en juleudstilling, men så er der ihvertfald masser af julestemning-og atmosfære rundt "... i alle krogene."

HELSINGØRS RÅDHUS

af Henning Ring.

I anledning af Helsingørs 550-års købstadsjubilæum udgav Frederiksborg Amts Historiske Samfund i 1976 en bog om Helsingørs Rådhus.

På 85 sider med talrige illustrationer beskriver lokalhistorikeren, lektor H. Ring såvel det gamle rådhus fra Frederik den Andens tid som det "nye" rådhus, der blev opført i 1850'erne.

Dette spændende værk kan vi nu tilbyde Museumsforeningens medlemmer for den lave pris af kun kr. 25,-.

Her er en oplagt og billig julegave-ide, der vil glæde alle, der interesserer sig for Helsingør og dens historie.

KLIPPE - KLISTRE på HELSINGØR BYMUSEUM

ONSDAG, den 12. DECEMBER, kl. 14 - 17.

Traditionen tro inviterer vi - i samarbejde med Helsingør City-Forening - til nogle timers julehygge for både børn og voksne i museets smukt julepyntede lokaler.

Vi har papir, sakse, lim og farver så alle kan gå i gang med at klippe-klistre deres eget julestads. Som sædvanlig vil Annelise Møller give gode råd og vise, hvordan man kan gøre, og Poul Korse vil servere kaffe og småkager - og der er naturligvis sodavand til børnene.

Museets julebod vil være åben, så man kan forsyne sig med de mange spændende juleting, der her er til salg: Julespil, glansbilleder, gamle klippearke med julekurve, bolsjer, sukkertoppe og Hellig-tre-Kongers lys.

